

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Стасишина Андрія Романовича «Сучасна діагностика та клініко-патогенетичне обґрунтування малоінвазивних хірургічних методів в комплексному лікуванні гастроезофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної з грижею стравохідного отвору діафрагми», представленій до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 35.600.01 Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького МОЗ України на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.03 – хірургія.

Актуальність теми дисертації. В даний час гастроезофагеальна рефлюксна хвороба (ГЕРХ) офіційно визнана лідируючим захворюванням серед всієї патології верхніх відділів шлунково-кишкового тракту. Це пов'язано не тільки з її абсолютним кількісним переважанням в популяції хірургічних хворих, а й зі значною варіабельністю її симптоматики, наявністю атипових клінічних форм, а отже, труднощами своєчасної діагностики, що призводить до розвитку ускладнень і створює умови для великих економічних витрат на лікування. У 90 % випадків ГЕРХ пов'язана з грижами стравохідного отвору діафрагми (ГСОД). І якщо малі грижі стравохідного отвору діафрагми I типу сьогодні не становлять серйозної проблеми, оскільки тактика хірургічного лікування добре розроблена, то великі і гігантські ГСОД II, III і IV типів досі залишаються важливою науково-практичною проблемою. Необхідне більш широке впровадження лапароскопічних пластик ГСОД та вдосконалення їх техніки, а також зниження частоти анатомічних рецидивів після пластики ГСОД.

З огляду на вищевказане, удосконалення діагностики та комплексного хірургічного лікування гастроезофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної з грижею стравохідного отвору діафрагми є актуальним і вкрай вагомим як для фундаментальних наук, так і для практичної медицини.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження є фрагментом планової наукової роботи кафедри хірургії та ендоскопії факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького «Обґрунтування моніторингу діагностики, стратегія профілактики та стандартизація методів лікування кровотеч в шлунково-кишковий тракт» (№ державної реєстрації: 0115U000042).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, а також достовірність отриманих результатів дисертації базуються на достатньому фактичному матеріалі. В ході дослідження використовувались сучасні та адекватні меті і завданням методи дослідження. Клінічну частину роботи склали результати ретроспективного та проспективного досліджень 537 хворих, які знаходились на стаціонарному лікуванні з приводу ГЕРХ та ГСОД. При ретроспективному дослідженні використано карти 198 стаціонарних хворих. При проспективному дослідженні обстежено і проліковано 339 хворих, які поділені по групах: 1-а група – 59 пацієнтів, які оперовані в клініці хірургії та ендоскопії ФПДО з приводу ГЕРХ, поєднаною з ГСОД, яким виконано лапароскопічну фундоплікацію за власною оригінальною методикою, 2-а група (77 хворих) – лапароскопічну фундоплікацію за Ніссеном, 3-я група (21 пацієнт) – лапароскопічну фундоплікацію за Тупе, 4-а група (182 хворих) – ускладнена ГЕРХ. Вивчили безпосередні та віддалені результати хірургічного лікування хворих з ГЕРХ та ГСОД.

Аналіз та статистична обробка цифрового матеріалу проведена з використанням сучасних комп'ютерних програм, що дозволило отримати переконливі, достовірні дані. Вони оприлюднені і дістали схвалення на наукових форумах та у періодичних наукових виданнях. Отримані Стасишиним А.Р. результати досліджень відповідним чином зафіксовані, оброблені з використанням

параметричних і непараметричних методів статистичного аналізу та узагальнені в таблицях.

Аналіз сучасного стану розробок в даному напрямку вітчизняними та закордонними дослідниками, узагальнення, аналіз та обговорення результатів досліджень проведені з використанням достатньої кількості джерел наукової літератури вітчизняних та закордонних авторів. Висновки дисертаційного дослідження відповідають поставленим завданням, мають об'єктивний характер, чітко випливають з матеріалів проведеної роботи, цілком логічні та привертають на себе увагу вагомою науковою новизною і практичною значущістю. Автореферат дисертації, стиль написання якого та форма подання відповідають загальним вимогам, докладно та об'єктивно відображає зміст і головні результати дисертаційної роботи.

Наукова новизна одержаних результатів. В ході дисертаційної роботи здобувачем доповнено наукові дані щодо чинників, які призводять до рецидиву гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби та грижі стравохідного отвору діафрагми.

Вивчено клінічне застосування розробленого комплексного способу хірургічного лікування гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної з грижею стравохідного отвору діафрагми та розроблено новий спосіб лапароскопічної операції при грижі стравохідного отвору діафрагми за результатами топографо-анатомічного дослідження структур гастроєзофагеального переходу, стравохідного отвору діафрагми та прилеглих анатомічних структур. Це дало можливість зменшити кількість інтраопераційних ускладнень у 4 рази, тривалість операції – у 1,4, післяопераційний ліжкодень – у 1,7 разів, зменшити кількість рецидивів ГЕРХ і ГСОД у 6 і 2,5 рази у віддаленому періоді спостереження та покращити якість життя пацієнтів у 2,6 разів через 36 місяців після операцій.

Результатами досліджень обґрунтовано необхідність визначення кальцію в слині і визначено його вплив на діагностику і перебіг гастроєзофагеальної

рефлюксної хвороби, поєднаної з грижею стравохідного отвору діафрагми. Здобувач встановив, що у слині пацієнтів з ГСОД і ГЕРХ вміст кальцію збільшений порівняно з контрольною групою на 108,3%.

Дисертантом вперше розроблено та вивчено структуру нового діагностично-лікувального алгоритму при ускладненій ГЕРХ, отримано нові дані про частоту інтра- та післяопераційних ускладнень при використанні різних методик лапароскопічних операцій. При застосуванні нового комплексного підходу до діагностики та лікування ГЕРХ, поєднаної з ГСОД, який включає використання запропонованих сучасних методів діагностики, розробленого способу операції, який базується на топографічно-анатомічних особливостях стравохідно-шлункового переходу і прилеглих його структур, малоінвазійної операційної, лапароскопічної та ендоскопічної техніки, використання розробленого діагностично-лікувального алгоритму, зменшує кількість післяопераційних ускладнень таких, як: gas-bloat синдром у 3, дисфагію у 6 разів, кількість рецидивів ГЕРХ і ГСОД у 6 і 2,5 рази, покращує якість життя пацієнтів у 2,6 разів через 36 місяців після операції і підвищує своєчасність діагностики та вибір диференційованої лікувальної тактики.

На підставі аналізу безпосередніх та відділених результатів хірургічного втручання здобувачем доведено, що запропонована ним операція є високоефективним методом лікування гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної з грижею стравохідного отвору діафрагми, забезпечує стабільну функцію антирефлюксного бар'єру.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Дисертаційна робота є самостійним науковим дослідженням, результати якого мають теоретичну цінність, оскільки вони поглиблюють і доповнюють дані щодо діагностики та комплексного хірургічного лікування гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної з грижею стравохідного отвору діафрагми.

Проведене дослідження, засноване на безпосередніх та віддалених результатах

операцій, дозволило знайти новий підхід до вирішення важливої науково-практичної проблеми високої частоти рецидивів і ускладнень після операцій у хворих з гастроезофагеальною рефлюксною хворобою, поєднаною з грижею стравохідного отвору діафрагми, шляхом розробки та застосування принципово нової комплексної діагностики та лікування пацієнтів з даною патологією, на що отримано деклараційний патент на винахід та подано заявку на нововведення.

Одержані результати наукового дослідження пройшли практичне випробування у клінічних відділеннях кафедри, а також впроваджені у роботу хірургічних відділень КНП «Клінічна лікарня швидкої медичної допомоги м. Львова», КНП «1-а міська клінічна лікарня імені Князя Лева» м. Львова, «Міська багатопрофільна лікарня №18» м. Харкова, Луцької міської клінічної лікарні, що реалізоване у формі відповідних актів впроваджень.

Отримані результати використовуються в лекційних курсах та практичній роботі кафедр факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького.

Характеристика розділів, оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому. Дисертаційна робота викладена на 395 сторінках машинописного тексту, з яких 313 сторінок – обсяг основного тексту, та складається з анотації, вступу, 9 розділів власних досліджень, висновків, практичних рекомендацій, списку літературних джерел і додатків. Робота містить список посилань із 380 публікацій (66 вітчизняних та 314 зарубіжних). Дослідження проілюстровано 117 рисунками, 44 таблицями, 11 додатками.

У «Вступі» (с. 31-40) автор розкриває актуальність теми, визначає мету та задачі дослідження, показує наукову новизну і практичне значення роботи, вказує де проведена апробація результатів дослідження та публікації.

Аналіз достатньо широкого кола окреслених вище питань надав можливість зробити висновок про невирішені питання з даної проблеми.

У Розділі 1 «Огляд літератури. Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба і грижі стравохідного отвору діафрагми як актуальна проблема абдомінальної хірургії» (с. 41-109) розглянуто анатомо-фізіологічні особливості стравохідно-шлункового переходу, сучасні погляди на патогенетичні аспекти виникнення гастроезофагеальної рефлюксної хвороби, визначення поняття, класифікація, поширеність. Досліджено фактори ризику гастроезофагеальної рефлюксної хвороби та методи її діагностики. Охарактеризовано хірургічні методи лікування гастроезофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної з грижею стравохідного отвору діафрагми.

У Розділі 2 «Матеріали та методи дослідження» (с. 110-124) представлені дані щодо організації наукового дослідження, наведені основні відомості про застосовувані методи діагностики гастроезофагеальної рефлюксної хвороби. Одержані результати є достовірними внаслідок забезпечення високої кількісної та якісної репрезентативності досліджень (537 хворих, які знаходились на стаціонарному лікуванні з приводу ГЕРХ та ГСОД), що проводились, завдяки застосуванню під час формування груп порівняння поширених у сучасній практиці статистичних і логічних підходів. Високий рівень достовірності визначається достатнім обсягом проведених досліджень і застосуванням адекватних поставленим цілям методів статистичної обробки з використанням методів описової статистики та тестування нормальності розподілу і статистичної достовірності відмінностей.

Розділ 3 «Ретроспективний аналіз результатів хірургічного лікування хворих на гастроезофагеальну рефлюксну хворобу, поєднану з грижею стравохідного отвору діафрагми» (с. 125-137) містить характеристику пацієнтів та їх розподіл за групами. При ретроспективному дослідженні використано карти 198 стаціонарних хворих, які лікувалися в 1-у та 3-у хірургічних відділеннях КНП «Клінічна лікарня швидкої медичної допомоги м. Львова».

У Розділі 4 «Топографо-анатомічне обґрунтування способу лікування гастроезофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної з грижею стравохідного отвору

діафрагми» (с. 139-165) дисертантом проведено топографо-анатомічне дослідження зони шлунково-стравохідного переходу, стравохідного отвору діафрагми та прилеглих анатомічних структур, метою якого було обґрунтувати та розробити новий комплексний спосіб пластики грижі стравохідного отвору діафрагми та лікування гастроезофагеального рефлюксу.

Розділ 5 «Специфічність і чутливість методів діагностики гастроезофагеальної рефлюксної хвороби і грижі стравохідного отвору діафрагми» (с. 168-212) присвячено аналізу клінічних ознак гастроезофагеальної рефлюксної хвороби у обстежених хворих. Проведено анкетування і ендоскопічну картину стравоходу та шлунка, наведено результати рентгенологічного обстеження верхнього відділу травного тракту, аналіз результатів 24 годинної внутрішньостравохідної рН метрії та манометрії, гістологічного дослідження слизової оболонки стравоходу. Наведено дані щодо визначення рівня кальцію у слині і його вплив на діагностику і перебіг гастроезофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної грижею стравохідного отвору діафрагми. Представлено результати інтраопераційної діагностики грижі стравохідного отвору діафрагми.

У Розділі 6 «Результати діагностики та лікування ускладненої гастроезофагеальної рефлюксної хвороби» (с. 214-229) здобувач описує розроблений діагностично-лікувальний алгоритм при ускладненій ГЕРХ та подає аналіз результатів лікування 105 хворих, які перебували в клініці хірургії та ендоскопії факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького з приводу ГЕРХ.

У Розділі 7 «Оцінка безпосередніх результатів лапароскопічних операцій» (с. 231-268) представлено результати аналіз стану хворих через 6 місяців після проведених операцій та наведено порівняння таких показників, як рефлюксні симптоми за ВАШ, дисфагія за ВАШ, позастравохідні симптоми за ВАШ, якість життя за GERD-HRQL, задоволеність станом, рефлюкс-езофагіт, індекс DeMeester, ЧПКС, рівень гемоглобіну, ІМТ, розподіл за gas-bloat, між групами.

У Розділі 8 «Віддалені результати хірургічного лікування хворих на гастроєзофагеальну рефлюксну хворобу, асоційовану з грижею стравохідного отвору діафрагми» (с. 271-294) представлено оцінку стану хворих за наведеними показниками в середньому через 12-36 місяців після проведення операції, також наводиться порівняння результатів за групами пацієнтів.

Розділ «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» (с. 296-308) та висновки (с. 309-312) дисертації цілком органічно впливають з матеріалів дослідження, відображають його результати, відзначаються логічністю та привертають на себе увагу науковою новизною і практичною значимістю. 9 висновків дисертації є науково-обґрунтованими, мають чіткий зв'язок з фактичними даними і відповідають меті і завданням дисертаційної роботи.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях та в авторефераті. За темою дисертації опубліковано 38 наукових праць: 23 статті у фахових виданнях, рекомендованих МОН України, в т.ч. 4 статей у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 1 стаття у міжнародному виданні, що входить до міжнародних наукометричних баз даних і має високий імпакт-фактор; 21 стаття у вітчизняних виданнях. Оформлено 3 патенти на корисну модель і 1 авторське свідоцтво на твір.

Зміст автореферату відповідає основним положенням та структурі дисертації.

Зауваження і побажання, дискусійні питання. Зміст дисертації відповідає темі дослідження і розкриває її суть. Дисертаційна робота оформлена згідно вимог Міністерства освіти і науки України, написана українською мовою, ілюстрована достатньою кількістю рисунків і таблиць.

Разом з тим, в процесі рецензування дисертаційної роботи та автореферату встановлено ряд недоліків і є зауваження та побажання:

1. В розділі «Огляд літератури. Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба і грижі стравохідного отвору діафрагми як актуальна проблема абдомінальної хірургії» досить мало посилань на літературні джерела за останні два роки.

2. В роботі наявні поодинокі стилістичні та орфографічні помилки.

3. Висновки 2 і 8 є громіздкими і кожний з них доцільніше було б розділити на два.

В процесі роботи над оцінкою дисертації виникли уточнюючі питання:

1. Чи не вважали Ви за доцільне вивчати ендоскопічні способи антирефлюксних втручань і їх вплив на результати лікування?

2. Скажіть, будь ласка, в разі алопластики грижі стравохідного отвору діафрагми виникає нориця стравоходу, яка лікувальна тактика?

Загальне враження від дисертаційної роботи позитивне, а вказані недоліки і зауваження не зменшують наукового теоретичного і практичного значення отриманих результатів, мають рекомендаційне спрямування і не знижують наукову цінність дисертації.

Відповідність роботи вимогам, що пред'являються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук.

Дисертаційна робота Стасишина Андрія Романовича «Сучасна діагностика та клініко-патогенетичне обґрунтування малоінвазивних хірургічних методів в комплексному лікуванні гастроезофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної з грижею стравохідного отвору діафрагми» на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.03 – хірургія, виконана при науковому консультуванні завідувача кафедри хірургії та ендоскопії ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького доктора медичних наук, професора Матвійчука Богдана Олеговича є завершеною, кваліфікованою, самостійною науково-дослідною працею, яка виконана на сучасному науковому та методичному рівні. Отримані нові обґрунтовані, достовірні результати, сукупність

яких містить новий напрямок у вирішенні актуальної проблеми сучасної хірургічної науки. За актуальністю теми, обсягом досліджень, викладеним матеріалом, обґрунтованістю висновків, науковою новизною і практичним значенням, дисертація повністю відповідає вимогам п. 10 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. №567 (зі змінами внесеними згідно з Постановою Кабінетів Міністрів України №656 від 19.08.2015 р.) стосовно дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук, а її автор Стасишин Андрій Романович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.03-хірургія.

Офіційний опонент:

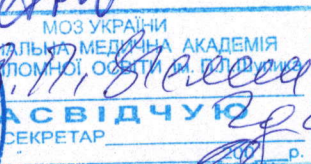
Завідувач кафедри хірургії і проктології

Національної медичної академії

післядипломної освіти імені П. Л. Шупика

доктор медичних наук, професор

Я. П. Фелештинський

Я. П. Фелештинський